[2018] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 787

ਆਰਿਫ਼ ਖਾਨ @ ਆਪਾ ਖਾਨ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

(2007 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 273)

27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 ਐੱਸ.ਐੱਸ..20 ਅਤੇ 50 ਐੱਸ.50 ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ' ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 2.5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦਾ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਲੇਖ "ਚਰਸ" ਮਿਲਿਆ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੂ/ਐਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਲੇਖ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਐੱਸ.50 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ s.50 ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ 1. ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 28 ਅਤੇ 29] [793-ਈ-ਐਫ

2. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ (ਚਰਸ) ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30] [793-ਜੀ-ਐੱਚ; 794-ਏ] ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 609: [2010] 13 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 255-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 172: [1999] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 977; ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2013) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 67: [2013] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 236; ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਸੁਖ ਦੇਵ ਰਾਜ ਸੋਢੀ (2011) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 392: [2011] 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 974-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ [2010] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 255 [1999] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 977 [2013] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 236 [2011] 6 ਪੈਰਾ 14 ਪੈਰਾ 21 ਪੈਰਾ 23 ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 974 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2007 ਦਾ 273. ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉੱਤਰਾਚਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 26.06.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2004 ਦਾ 368. ਜੇ. ਸੀ. ਗੁਪਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅਨੁਰਾਗ ਤੋਮਰ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਬੈਸ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ। ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭਾਟੀਆ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਆਰਿਫ ਖਾਨ @ ਆਗਾ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ

ਰਾਜਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. 1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ 26.06.2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ. 368 2004 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ II, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ. 20 2003 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 09.11.2004 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 2. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। 3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ 4. 23.11.2002 ਨੂੰ, ਪੀ.ਐੱਸ.ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿੱਛਾ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਸ ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਤਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ "ਚੌਕੀ ਪੁਲ ਭੱਟਾ" ਨਾਮਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਜਾਵੇਗਾ। 5. ਐਸਐਚਓ-ਹਰੀਸ਼ ਮਹਿਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ, ਜੋ ਪੀ.ਐੱਸ.. 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ' ਤੇ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿੱਛਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। 6. ਸੂਚਿਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ' ਤੇ, ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜੋ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। 7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਕੋਲ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ "ਚਰਸ" ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ।

8. ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਗਭਗ 2.5 ਕੇ.ਜੀ. ਭਾਰ ਦਾ "ਚਰਸ" ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ. 9. ਇਹ ਉਹ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 20/2003 ਵਿੱਚ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ (ਐਕਸ-11) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ 5 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। 10. ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ II, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 09.11.2004 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ Rs.1,00,000/- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। 11. ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 12. ਸ੍ਰੀ ਜੇ. ਸੀ. ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ. 13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। 14. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ (ਚਰਸ) ਦੀ ਕਥਿਤ ਬਰਾਮਦਗੀ/ਤਲਾਸ਼ੀ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 2011 (1) ਐੱਸਸੀਸੀ 609 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਆਰਿਫ ਖਾਨ @ ਆਗਾ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.]

15. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। 16. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ/ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਕਥਿਤ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 17. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ (ਰਾਜ) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। 18. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। 19. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ (ਚਰਸ) ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 20. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 21. ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਅਸਲ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਤੱਵ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (1999) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 172 ਅਤੇ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 22. ਦਰਅਸਲ, ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

23. ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਸਿਰਫ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। (ਇਹ ਵੀ ਦੇਖੋ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, 2013 (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 67 ਅਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਸੁਖ ਦੇਵ ਰਾਜ ਸੋਢੀ, 2011 (6) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 392) 24. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। 25. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 26. ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ) ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ) ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ।

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.]

ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। 27. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਥਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। 28. ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦਾ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਦੂਜਾ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਤੀਜਾ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ "ਚਰਸ" ਦੀ ਭਾਲ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 29. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 30. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ (ਚਰਸ) ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 793 ਏ ਬੀ ਸੀ ਡੀ ਈ ਐੱਫ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 31. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Megha Tak